

kerk, dat ons het eerste en beslissende is voor ons christelijk leven — een ethisch of zedelijk conflict bestaat, dat thans door U verklaard wordt de partij geenszins te mogen regardeeren, omdat het in kerkelijke handelingen zijn oorsprong vindt, dan is het tijd te herinneren aan het woord van dr H. Colijn in dit zelfde Gedenkboek, bl. 33: „dan komt op eenmaal de betekenis van de kerk..... in het volle licht te staan..... Dan ontwaren we een band, die gelegd wordt door de z e d e l i j k e inwerking op de personen, die zoowel lid der Kerk van Christus als burger van den staat zijn”. „De kerk”, aldus dr H. Colijn, „de kerk moet het doen verstaan, dat ook de burgerlijke saamleving aan de eeuwige beginselen van 's Heeren Woord gebonden is”. Maar wanneer dan die groote meerderheid van Uw partijleden in kerkelijk verband die eeuwige beginselen zelf schendt, juist door de goede trouw te schenden in de politiek-rechtelijke bejegening van medeleden en in het veranderen van wetten, waaraan de Kerk haar leden eerst gebonden heeft, b.v. door het zedelijk monsternis een „vervangingsformule” dan moet ieder, die den loop der dingen nauwlettend volgt, denken aan „zout, dat smakeloos geworden is”. Het is ons niet bekend, dat de Hervormde Kerk enkele jaren na de Doleantie de wetten, die in de bejegening der doleerenden door haar gehanteerd zijn, heeft veranderd; het meerendeel van Uw partijleden echter heeft dat wel tegenover ons gedaan. Het is ons niet bekend, dat de doleerenden in de eerste jaren na de doleantie hun leerlingen omtrent wat bindende kerkleer en goddelijk kerkrecht is, hebben prijsgegeven; maar ons is wel bekend, dat vooraanstaande figuren in Uw Partij dit thans tot voor den rechter tegenover ons doen, gelijk zij het ook in de kerk doen, met verachting overigens van wat beschreven recht was binnen de kerkelijke samenleving, waarin wij met hen leefden tot in het jaar 1944. Het is ons voorts niet bekend, dat de Gereformeerde Kerken twee jaar na afsluiting van 't alle kerkelijke stadia doorlopen hebbende proces Dr J. G. Geelkerken of Dr J. B. Netelembos de binding die zij tegenover deze theologen als van God geëischt hebben gehandhaafd, hebben gewijzigd; ook geen „gekloofde haar” is er gewijzigd aan de toen gestelde regelen van ambtelijke diensten; maar de jegens ons in een van boven af geforceerde haast-procedure gestelde regelen zijn kort daarop wel verloochend, en dit op veel grooter schaal, dan in het beeld van een „gekloofde haar” zou kunnen worden aangeduid. En voorts is het U bekend, dat de doleantie wel degelijk langzamerhand een betekenisvolle wijziging gebracht heeft in de geleerden van diegenen, die eerst zich lieten aanduiden als „de antirevolutionaire of christelijk-historische richting”. Het is U bekend, dat de vraag, wat er na de scheiding tusschen de Netelenbos en dr Geelkerken enerzijds en de Gereformeerde Kerken anderzijds geworden is van de politieke eenheid tusschen de eene en de andere groothed, rechtstreeks pijnlijk is, als men heden ten dage zich afvraagt, wat er over en weer van de leidende figuren en van wie hen volgden op politiek terrein geworden is. En het moet ons van het hart, dat Uw Centraal Comité, indien het leiding had willen en kunnen geven, in het totaal van de juist op dit punt zoo menigvuldige „lessen der historie” aanleiding had kunnen vinden en moeten nemen voor het voorzichtig omgaan met onze klacht, dat zedelijke corruptie in de kerkelijke samenleving is ingedrongen, met effect van een uiterst pijnlijke verbreking der christelijke gebedsgemeenschap. Nog nimmer is in de door U genoemde gevallen — doleantie, kwesties Netelenbos-Geelkerken — aanwijsbaar geweest, wat thans iederen objectieven waarnemer duidelijk is: een conglomeraat van valsche beschuldigingen, een meten met veel meer dan twee maten, een tolereeren in den één, van wat in den ander met de vroomste woorden wordt aangemerkt als openbare grove zonde; ja, een doen, een zelf doen van wat men aan de eerst „getuigtigden” nadrukkelijk verbodt: leeren en toelaten te leeren, wat men ons verbodt te leeren. Dat tegelijkertijd zich een al verder gaand bederf openbaart, ook in synodale besluiten inzake „Indonesië”, ja, in synodalen omgang met medewerkers aan de aldaar zich voltrekkende revolutie, versterkt nog de somberheid van 't beeld, als men zich herinnert, dat wij, die ons steeds goede antirevolutionairen waanden, door het meerendeel Uwer leden worden aangediend als degenen, die secten en munitij in kerken begeeren aan te richten. Hoe kort daarna zij, die dit voor Gods aangezicht publiek betuigden, zelf vóór en in een synode omgang hadden met lieden, die secten en munitij in wereldlijke regeeringen hadden aangericht (in kerken trouwens eveneens), is ieder, die de bladen las, en dit met een saamvattend blik deed, duidelijk. Maar zodra k e r k e l i j k e handelingen in geding komen, verklaart Uw Centraal Comité zich onbevoegd, zoowel tot een „pro” jegens b e s c h u l d i g d e n als wij zijn, als tot een „contra” jegens b e s c h u l d i g e r s gelijk deze leiders zijn, die antirevolutionairen uit de synode drijven en revolutionairen er binnen halen, het eene in Utrecht, het andere in Eindhoven, beide malen den Heere dankende voor ondervonden leiding van den Heiligen Geest.

D. Uw thans duidelijk bevestigde uitspraak, dat de door ons aangewezen kerkelijke handelingen ook niet onder het aspect van haar gevolgen door antirevolutionaire partij-instanties in behandeling

kunnen worden genomen, wordt gefundeerd op de these, dat aan Uw partij de behandeling van kerkelijke aangelegenheden niet toekomt; blijkbaar naar Uw meening ook niet in oratio obliqua; U maakt immers slechts een uitzondering voor een leerritspraak, handelende over het staatsleven of de staatkunde. Wij zullen hiervan nota hebben te nemen. Volgens deze Uw zienswijze kan de partij zich dus niet inlaten met publieke getuigenissen of boodschappen van of namens, of slechts in schijn namens de synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, ook al hinderen zij factisch de principiële en praktische politiek der A.R. Partij inzake „Indonesië”. Zij kan zich niet inlaten met de adviezen, b.v. van de Utrechtsche synode inzake den „arbeidsdienst”, of van de Eindhovensche in betrekking tot „Indonesië”, ook al wordt daardoor de antirevolutionaire partijpolitiek en bemoeiing op een belangrijk punt doorkruist en gehinderd. Zij zal „met stilzwijgen en toezien” zich hebben te vergenoegen, wanneer een toevallige of kunstmatig verkregen meerderheid eener der kerken buiten haar agendum en bespreking houdende synode in oorlogstijd maatregelen neemt na geheime voorbereiding en met behulp van niet volledig gepubliceerde rapporten tegen leden harer kerken, met dat gevolg, dat zij worden gestooten uit de plaats, vanwaar zij, als van de eenige plaats, die Gods voorzienigheid hun openstelde, leiding konden geven ook aan het politieke leven in getrouwheid aan de „eeuwige beginselen, die ons in Gods Woord openbaar zijn” (art. 3 beginselprogramma). Zoodra het een groep partijleden gelukt een k e r k e l i j k e vergadering, al is het er ook eene, die zich van de kerken zelve geheel en al in de vaststelling van haar agendum geëmancipeerd heeft, te belemen tot het op korten termijn doordrijven van een tegen een andere groep gericht uitdrijvingshandel, zal de partij de hand op den mond hebben te leggen. Dit is de conclusie van Uw brief.

E. Maar dan is hiermede de zaak voor ons beslist. Wij hebben eerlijk getracht, voor de toch reeds zoo geschonden eenheid van ons christelijk volk in Nederland te doen wat wij konden, desnoods voor een samenwerking „op punten”, om dan verder te zien, wat voor saneering te doen zou zijn. Vandaar ook ons Amersfoortsche congres; waarvan de bedoeling, naar we vreezen, door U niet recht gewaardeerd is. Wij wilden een partij, die velen onzer lief geworden was, niet verlaten, zonder haar allereerst verantwoordelelijke leiding de kans te geven, zich te bezinnen over de gevolgen van een welliswaar deels voor hun eigen rekening genomen, maar overigens toch allereerst van een onbevoegde of nimmer eerlijk voorbereide en de kerkwet schendende s y n o d e besloten en ten uitvoer gelegd kwaad. Wij wilden U niet houden aan enkele losse adviezen, plaatselijk gegeven, om de ontbindingsoorzaken, wijl op kerkelijk gebied liggende, onaangeroerd te laten, maar U definitief in dezen laten beslissen. Wij wilden niet zonder eerst U voor de keus geplaatst te hebben, ook onzerzijds U helpen overgeven aan de heillooze gevolgen van het drijven dergenen, die op niet-kerkelijk gebied machteloos zich toonden in het tegenhouden van een al verder gaande verloochening van Groen en Kuiper, doch op kerkelijk gebied gingen slaan naar wie, geprest, moesten welgeren enkele door Kuiper gekweekte theologische misverstanden aan te dienen als Woord van God, of goede kerkrechtelijke regelen van Kuiper te verloochenen, zoodra het dezen onevenwichtigen drijvers in den zin kwam, zelf dit te doen en anderen te bevelen het te doen.

Daarom bevestigen wij bij dezen tegenover U dat wij, onontvankelijk verklaard in wat ons als belijders van den Naam van Christus tot in het diepst van ons leven heeft gewond en genezen, de consequentie dezer onontvankelijkverklaring trekken; zij kan slechts zijn, dat de band tusschen Uw Partij en ons is doorsneden. Officieel heeft Uw brief uitgesproken, dat Gij als Partij zult blijven stilzwijgen en toezien, zelfs als een synode de revolutie binnenhaalt. Want dat is revolutie, wanneer een synode door woord en daad de leden van de kerk en deze zelf verbiedt en verhindert gehoorzaam te zijn aan den antirevolutionairen grondregel, dat „het verboden is den Woorde Gods iets toe of af te doen”, en dat men mitsdien ook de „conciliën, decreten of besluiten niet mag gelijkstellen met de goddelijke Schrifturen”. Uw brief maakt de partijleden, die U in de daar verdedigde opvatting volgen, impotent, o o k i n d e p a r t i j; hij doet dit door de verklaring, dat in partijverband een kerkelijke uitspraak en beslissing de grens aangeeft voor welke een partij in zelfstandige critiek en afweer halt te houden heeft. Die grenzen worden dus bepaald van buiten af; de inter-kerkelijkheid is hiermee ontwaard in verlies van zelfstandigheid tegenover elke veelheid van toevallig in de partij vertegenwoordigde kerkelijke instituten. Zouden de kerken, waartoe wij behooren, in een of andere kerkelijke resolutie uw politieke leiding tegengaan, of uw leiders en leden in grooten getale molesteeren, de partij zou eveneens machteloos staan. Maar wij willen antirevolutionair blijven, en zien ons dus van de Anti Revolutionaire Partij losgeweekt door U zelf. Wij willen een partij, die vrij is, niet alleen van politieke, maar evenzeer ook van kerkelijke hiërarchie. Wij willen den weg zien opgehouden om te kunnen bidden, studeren, politieke wilsvorming na te streven met waarachtige

broeders, d.w.z. met zulken, die het broeder-zijn niet alleen met niet-kerkelijke, maar met alle woorden en daden jegens elkander bewijzen. Wij kunnen dit principiële werk niet verrichten met menschen, die ons van de centrale, en meermalen eenige plaats wegstooten, van waar wij voor ons, krachtens de leiding Gods in ons leven, ook het politieke leven kunnen helpen bouwen; en dan nog wel onder 't valsche voorgeven, dat wij den arbeid kunnen voortzetten in een door hen zelf ontcrachte, wijl voor elke synodale of kerkelijke hiërarchie bij voorbaat capituleerende, en in zooverre impotente partij. Wij hopen den politieke arbeid voort te zetten met hen, die ons, ook bij verschil van inzicht, voor wat niet kardinale of nog niet „doorgesproken” punten betreft, toch kunnen en willen ontmoeten naar het voor elk samenlevingsverband geldende antirevolutionaire beginsel, neergelegd in het zooveen aangehaalde zevende artikel der Nederlandsche Geloofsbelijdenis, en mitsdien ook in artikel 31 der voor ons steeds geldende Kerkenordening. Op accoord van wederzijdsche handhaving van deze artikelen hebben wij destijds als belijdende leden der kerk onze hand in goede trouw uitgestrekt naar anderen, in één geloof met ons verbonden, waarlijk niet alleen om kerk te spelen, maar om heel den dienst Gods waar te nemen. Schenden zij dit accoord van samenleving tusschen hen en ons, gelijk de facto de meerderheid van Uw Partij thans onder Uw leiding voortgaat te doen, dan zijn zij de brekers en niet wij.

Wij willen Uw partij bejegenen, zoo, als wij ook in kerkelijk opzicht hen bejegenen, die ons hebben uitgeworpen: wij willen u weder ontmoeten, zoodra van herneming door U van de in Christus gegeven, en opgelegde, vrijheid ook tegenover eigenmachtige kerkelijke instanties de vruchten zullen zijn gebleken. Wij willen U weder ontmoeten, zoodra aan het licht gekomen zal zijn, dat Gij Uw leden qua partijleden niet ook zelf verhindert in partijverband te leven in actuele trouw aan het groote antirevolutionaire beginsel, neergelegd in zooveen genoemde artikelen. Wij willen U wederom ontmoeten, zoodra Uw partij zal ophouden zijn het meerendeel van haar leden door officiële voorschriften van Uw Centraal Comité te hinderen, ja, te verbieden, met effect ook van de partij in partijverband op te komen voor de christelijke rechten, ja, zelfs voor de burgerlijke rechten, van reeds overleden of nog levende bouwers van het christelijke leven in Nederland; en zoodra met inschakeling van partijleiding en -leden op goeden grond de basis weer zal zijn gelegd in een openlijke desavouering van valsche rapporten, eeroof, kerkverwoestende besluiten, onzedelijke schorsingen of ontzettingen uit een voor Gods aangezicht aanvaardende dienst, doorgedreven en ondertekend door personen, die, gelijk we reeds aanduiden, en bereid waren te bewijzen, in ook andere dan kerkelijke verbanden het (ook) politieke leven in Nederland prijsgeven aan kwade beginselen en practijken. Om antirevolutionair te blijven breken wij met de Anti Revolutionaire Partij, die thans bij officieel decreet van Uw Centraal Comité uitspreekt niet te mogen oordeelen over kerkelijke handelingen. Want een andere stem dan de Uwe zegt ons: de geestelijke mensch beoordeelt alle dingen. Alle dingen, ook de kerkelijke (1 Cor. 2:15).

Inmiddels verblijven wij, met hoogachting voor Uw personen,

A. ZIJLSTRA.
C. VEENHOF.
R. H. BREMMER.
H. M. MULDER.
H. HOEK.
P. JONGELING.
P. GROEN.
C. DE JONG.
B. HOLWERDA.
K. SCHILDER.
P. DEDDENS.
W. G. BEEFTINK.
D. VOS.

[Opmerking. Bij deze stukken zou nog de tekst moeten opgenomen zijn van een telegram, waarin — op onzerzijds gaarne aanvaarden grond — door het Centraal Comité eenige weken uitstel gevraagd wordt van het door het Comité te geven antwoord. Bij de verzending der copie was dit telegram niet ter tafel; weglating doet evenwel zakelijk geen schade.]

N.B. De redacteur van dit blad hoopt volgende week een nadere bespreking van deze correspondentie te geven.
K. S.

Dit stuk kan nog nabesteld worden uitsluitend bij vooruitbetaling van 20 cent op postrekening 406040 van Bureau „De Reformatie” te Goes.

Medewer-
Prof. P.
K. v. H.
Meulink,
Smilde, C.

Alle s-
aan: K-
Adm.-

INHOUD
kerk. 7-
21:6).
Scheep over
ondertekel

Sikk

S. HAAL

Een zw-
der Schr-
Heiligen
priesterli-
alle kerk-
afdoen
kleine o-
Ja, in
ken der
is nu voc-
in zijn c-
veel te w-
Men m-
Christus
heel tot-
volk in c-
zeer ging
Hij daarin
Dat de
niet voor-
tot Galile-
actie bra-
was, ja o-
der Jood-
tot zijn c-
Paulus
zelfde ka-
Rome-
de Kerk
zaak door-
rakter va-
clerical-
gestuit.

Hier ge-
kens her-
er niet in
Wij o-
der gelo-
dan de C-
leven is e-
Tot die
meenscha-
ben in d-
Maar t-
niet omge-
deel van
en dienst
verantwo-
De amb-
Kerk voe-
Haal be-
Maar d-
en onder
van de K-
in de Ge-
deelen en
Wij roe-
tot hunne
kennis, te
zaak, en